

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus Euroopa aasta” Võrdsed võimalused kõigile — Õiglase ühiskonna poole “(2007) kohta”

KOM(2005) 225 lõplik — 2005/0107 (COD)

(2006/C 65/14)

27. oktoobril 2005 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt töökorra artikli 29 lõikele 2 välja töötada omaalgatusliku arvamuse teemal: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus Euroopa aasta “Võrdsed võimalused kõigile — Õiglase ühiskonna poole” (2007) kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni aramus võeti vastu 8. detsembril 2005. Raportöör oli pr Mária HERCZOG.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 422. täiskogu istungjärgul 14.–15. detsembril 2005 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 123, vastuhääli ei olnud, erapooletuks jäi 7.

1. Kokkuvõte EMSK seisukohtadest

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab taas oma täielikku toetust programmile “Euroopa aasta: võrdsed võimalused kõigile (2007)”. Komitee on pühendunud võrdsed võimaluste ning sotsiaalse ühtekuuluvuse ja kõigile kehtivate põhiõiguste edendamisele Euroopas.

1.2 Kõigis oma varasemates kõnealust küsimust käsitletud arvamustes on komitee rõhutanud senistest selgelt konkreetsemate edusammude saavutamise vajadust, et kaotada igasugune diskrimineerimine vastavalt artiklile 13⁽¹⁾. Tuleb tõdeda, et võrdõiguslikkuse soodustamiseks on tarvitusele võetud arvukalt olukorda parandavaid meetmeid, aga siiski on veel asju, millega peab viivitamatult tegelema. Kõnealus küsimuses võib võrdsed võimaluste Euroopa aasta (2007) olla heaks võimaluseks määratleda asjaomaste isikute rühmad ja arvestada nendega.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee usub, et kõigile Euroopa Liidus elavatele isikutele tuleb tagada kõik inimõigused — kodanikuõigused, poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused — ilma diskrimineerimiseta ning võrdseid võimalusi tagades. Seetõttu tuleks võrdsed võimaluste aastat kasutada igasuguse diskrimineerimise kõrvaldamisele kaasa aitamiseks. Kuigi erilist tähelepanu pööratakse artiklis 13 käsitletud diskrimineerimise vormidele, tuleks võrdsed võimaluste aastat kasutada kui võimalust teadlikkuse tõstmiseks diskrimineerimise kohta, millega puutuvad kokku rühmad, mida tavaliselt ei arvestata, näiteks lapsed, ning diskrimineerimise kohta, millele ei ole veel lahendust leitud.

⁽¹⁾ EMSK aramus teemal “Naiste vaesus Euroopas” (raportöör: Brenda King) – ELT C 24, 31.1.2006; EMSK aramus teemal “Sotsiaalmeetmete kava” (raportöör: Ursula Engelen-Kefer) – ELT C 294, 25.11.2005; EMSK aramus teemal “Euroopa sotsiaalfond” (raportöör: Ursula Engelen-Kefer) – ELT C 234, 22.9.2005; EMSK aramus teemal: “Ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programm PROGRESS” (raportöör: Wolfgang Greif), ELT C 234, 22.3.2006; SOC/167; EMSK aramus teemal “EQUAL” (raportöör: Sukhdev Sharma) – ELT C 241, 28.9.2004; EMSK aramus teemal “Euroopa puuetega inimeste aasta” (raportöör: Miguel Ingel Cabra de Luna) – ELT C 110, 30.4.2004.

1.4 EMSK kiidab heaks sotsiaalmeetmete kava ajavahemikuks 2005–2010, mis asetab pearõhu võrdsed võimaluste ja sotsiaalse ühtekuuluvuse vajadustele, pakkudes neis kahes valdkonnas uut tegevusstrateegiat. Allpool toodud täiendusi ja muudatusettepanekuid arvestades nõustub komitee programmi “Euroopa aasta: võrdsed võimalused kõigile (2007)” õiguste tutvustamisele, tunnustamisele, lugupidamisele ning sallivusele kui ka mainitud valdkondade peamistesse ideedesse kaasamisele keskenduvate eesmärkidega ja toetab neid.

2. Arvamuse põhjendus ja märkused

2.1 Komisjoni dokumendi põhisisu

2.1.1 Ajavahemiku 2005–2010 sotsiaalmeetmete kava käsitlevas komisjoni teatises rõhutatakse kõikide inimeste võrdsed võimaluste edendamise tähtsust, et suurendada ühiskonna sidusust. Teatises avaldati komisjoni kavatsus arendada välja uus mittediskrimineerimise ja võrdsed võimaluste tagamise raamstrateegia (esitatud vaadeldava ettepaneku juurde kuuluv teatises⁽²⁾). Üks peamistest teatises avaldatud algatustest on ettepanek kuulutada 2007. aasta Euroopa aastaks “Võrdsed võimalused kõigile”. Kõnealus aasta peamine eesmärk on tõsta inimeste teadlikkust õiglase, kõikidele võrdseid võimalusi tagava sidusa ühiskonna eeliste kohta. See nõuab ühiskonnas osalemise tõketega võitlemist ning sellise õhkkonna loomist, kus Euroopa mitmekesisust nähakse sotsiaalse ja kultuurilise elujõulisuse allikana. Euroopa aasta “Võrdsed võimalused kõigile” eesmärgid on järgmised:

— Õigused — tõsta teadlikkust võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise vallas:

⁽²⁾ Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Mittediskrimineerimine ja võrdsed võimalused kõigile – raamstrateegia (KOM (2005) 224 lõplik).

- esindatus — ergutada arutelusid võimalustest, kuidas suurendada poliitilist, majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja kodanike osalust ühiskonnas;
- tunnustamine — tunnustada mitmekesisust ja kohaneda erinevustega;
- austus ja sallivus — edendada sidusamat ühiskonda.

Kõnealune ettepanek sätestab programmi "Euroopa aasta: võrdsed võimalused kõigile" läbiviimisega seonduva ja kinnitab selle eelarve. Kõnealune ettepanek põhineb Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklil 13⁽³⁾.

2.2 Üld- ja erimärkused

2.2.1 Võrdsete võimaluste loomine on Euroopa Liidu üks prioriteetseid poliitikavaldkondi ja peab prioriteediks jääma ka edaspidi. Vaatamata sellele, et nii Euroopa Liidu kui ka riiklikul tasandil on diskrimineerimise vastase võitluse kohta toimunud olulisi õiguslaseid muutusi, mis eriti puudutavad artiklis 13 mainitud diskrimineerimise viise, on võrdsete võimaluste ja mittediskrimineerimise järjepidevama elluviimise tagamiseks vaja kasutusele võtta lisameetmeid. Kaudse diskrimineerimise vorme võib ära tunda nende toimumise hetkel, aga neid on raske tõestada. Euroopa aasta (2007) programm peab ka nendega arvestama.

2.2.2 Üks valdkond, millega on vaja tegeleda, on erinevate diskrimineerimise vormide vastase kaitse tasandi ja ulatuse erinevused. Komitee soovib tungival, et diskrimineerimine ükskõik millisel tasandil — soo, rassi või etnilise päritolu, usu või veendumuste, puude, vanuse ja seksuaalse sattumuse alusel — tuleb keelata valdkondades, nagu tööhõive, koolitus, haridus, sotsiaalkaitse, sotsiaalsed soodustused ning kaupade ja teenuste kättesaadavus. Kui seda ei tagata, on oht hierarhiate tekkimiseks rühmade vahel.

2.2.3 Alates Euroopa põhiõiguste harta väljatöötamisest ei saa enam ELi käsitleda pelgalt majanduslikule koostööle rajatud riikidevahelise organisatsioonina. Seega on vaja arvestada ühiskonnarühmi, kes kannatavad tõrjutuse erinevate vormide all, mis takistavad neil tööturule pääsemast ja majanduselus osalemast või mis põhjustavad nende elamist vaesuses isegi siis, kui nad käivad tööl.

⁽³⁾ Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 13: 1 Ilma et see piiraks käesoleva lepingu teiste sätete kohaldamist ja talle ühenduse poolt antud volituste piires võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga astuda vajalikke samme, et võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puute, vanuse või seksuaalse sattumuse alusel. 2. Kui nõukogu võtab vastu ühenduse edendamismeetmeid, mis ei tähenda liikmesriikide õigusnormide ühtlustamist, et toetada liikmesriikide poolt lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks võetavaid meetmeid, teeb ta erandina lõikest 1 otsuse vastavalt artiklis 251 ettenähtud menetlusele.

2.2.4 Sotsiaalne ja majanduslik lähenemine toetab võrdsete võimaluste tagamist igale isikule ja eriti neile, keda diskrimineeritakse või tõrjutakse sotsiaalsetel, majanduslikel, kultuurilistel, geograafilistel või muudel põhjustel. Juhul kui neile antakse vajalik toetus, võivad nad ühiskonnas täisväärtuslikult osaleda, andes sinna oma sotsiaalse ja majandusliku panuse.

2.2.5 EMSK on arvamusel, et programm "Euroopa aasta: võrdsed võimalused kõigile (2007)" pakub võimalust tuua esile neid, kes võivad tähelepanuta jääda: näiteks noored, kaasa arvatud lapsed, kes kogevad ealist diskrimineerimist; isikud, kes kogevad mitmekordset diskrimineerimist mitmetel põhjustel; ja kõrvalistel või hõredalt asustatud aladel elavad isikud, keda puudutab diskrimineerimine, kuid kellel ei pruugi olla juurdepääsu vajalikele teenustele.

2.2.6 Komitee on seisukohal, et võrdsete võimaluste aasta peaks pakkuma võimalust uurida peamisi väljakutseid, näiteks teatud rühmade mitmekordne diskrimineerimine (st puuetega lapsed, vanemad sisserändajad, romi naised). Lõpuks on tuleb kõikides diskrimineerimisvastastes algatustes arvesse võtta nende rühmade mitmekesisust ja erisugusust, kes diskrimineerimisele kõige rohkem kokku puutuvad.

2.2.7 Euroopa võrdsete võimaluste aasta peaks andma võimaluse parandada rohkemate rühmade olukorda. Näitamaks teed, tuleks erilist tähelepanu pöörata ÜRO lasteõiguste konventsioonile, mille on ratifitseerinud kõik Euroopa Liidu liikmesriigid. Seega on sellest saanud osa ühenduse liikmesriikide tunnustatud põhimõtetest, mis on tõstnud laste õiguste kaitse kohaldamise esmatähtsate rahvusvaheliste nõuete hulka.

2.2.8 Hetkel oleks enneaegne avaldada arvamust peamiste kogemuste kohta, mida andsid puuetega inimeste Euroopa aasta (2003), mille eesmärk oli puuetega inimeste võrdõiguslikkuse edendamine, ning meetmed 2003. aastal vastu võetud tegevuskava (2004–2010)⁽⁴⁾ raames. Samas aga võib selgelt esile tõsta⁽⁵⁾, et kõnealune isikuterühm pälvis liikmesriikides tänu puuetega inimeste Euroopa aastale kõrgendatud tähelepanu, ja seda, et Euroopa Liidu kodanike käsutuses on senisest põhjalikum teave puuetega kaaskodanike kohta. Kuid tõeliste muutuste saavutamiseks on äärmiselt oluline viia läbi Euroopa aasta edusammude ja järelemeetmete asjakohane hindamine. EMSK koostab praegu arvamust puuetega inimeste Euroopa aasta hindamise ja järelemeetmete kohta.

2.2.9 Võrdsete võimaluste aasta (2007) kaudsete tagajärgede huvides on vajalik, et õigusaktide väljatöötamisel arvestatakse sellega, et järelevalvet käsitlevas peatükis sisalduks rohkem kui ainult protsendimäär eurooplaste kohta, kes on saanud rohkem teavet ühiskonnarühmade kohta, mis kannatavad süstemaatiliselt diskrimineerimise all. Uurida on vaja ka seda, millised konkreetsed muutused on toimunud igapäevaelus ja haldustavades.

⁽⁴⁾ Vt EMSK arvamus SOC/163 – ELT C 110, 30.4.2004.

⁽⁵⁾ Vt Eurobaromeeter.

2.2.10 Erinevate diskrimineerimise vormide süvalaiendamine ELi poliitikas ja algatustes, samuti erivormide erinevate vajaduste arvestamine teistele vormidele suunatud meetmeid luues (nt võtta teisi diskrimineerimise vorme käsitledes arvesse puuetega seonduvat) on diskrimineerimise kõrvaldamise ja võrdsete võimaluste edendamise võti. Kõnealusel valdkonnas saadud kogemusi võiks kasutada teiste diskrimineerimise vormide, näiteks soolise diskrimineerimise puhul.

2.2.11 On äärmiselt oluline mitte ainult rõhutada seda, et diskrimineerimine, ksenofoobia ja rassism on vastuvõetamatud nähtused, vaid ka esile tõsta multikultuurilise Euroopa väärtusi ja kõnealusel valdkonnas varem diskrimineerimisvastase Euroopa poliitika raames vastuvõetud direktiivide ellurakendamise tähtsust.

2.2.12 EMSK on juba mitmes oma arvamuses⁽⁶⁾ kinnitanud, et oluline on kaasata valitsusväliseid organisatsioone, asjaomaste vähemusrühmade esindajaid, era- ja avaliku sektori tööandjaid, sotsiaalturumajanduse osapooli, töötajaid ning piirkondade esindajaid. Samuti on vaja igal tasandil igasse ellurakendamise faasi kaasata tõrjutud isikuid ning neid esindavaid ühendusi ja organisatsioone. Antava abi kavandamise, abi rakendamise ja kontrolli käigus on oluline tõhustada järelevalvet (ja vajadusel muude allikate koostatud aruannete abil), näiteks kontrollida, kas valitsusvälise organisatsioonidega toimib asjaomane teabevahetus.

2.2.13 Erilisel tuleks tähelepanu pöörata valitsusvälise organisatsioonide ja diskrimineerimisega kokkupuutuvaid rühmi esindavate organisatsioonide rollile ning seda tunnustada. Nende kaasatus Euroopa aasta üritusse tuleks tagada kõikidel tasanditel (kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil) ning kõikides etappides (Euroopa aasta kavandamine, rakendamine, jõustamine, hindamine ja järelmeetmed) Eriti tuleks esile tõsta sotsiaal-majanduslike ettevõtete ja organisatsioonide (ühistud, liidud, fondid, vastastikuse abi fondid) rolli võitluses diskrimineerimisega ning seda arvesse võtta.

2.2.14 Komiteed julgustab see, et komisjon on tunnustanud koostöö olulisust tööandjatega, eesmärgiga innustada ja toetada

diskrimineerimiseta töökohtade arendamist ja mitmekesisuse poliitikat. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib Euroopa aasta üritust kasutada:

- teabe, kogemuste ja heade tavade määratlemiseks ja vahetamise edendamiseks;
- teadlikkuse tõstmiseks ettevõtetes lisaväärtuse kohta, mida annab võrdsete võimaluste austamine ja rakendamine värbamis- ja teenistuskäigupoliitikas;
- partnerluse ja jätkusuutlike võrgustike loomiseks tööandjate ja teiste sidusrühmade, kaasa arvatud valitsusvälise organisatsioonide ning diskrimineerimisega kokku puutuvate rühmadega tegelevate organisatsioonide vahel;
- kokkupuutepunktide loomiseks komisjoni tulevase ettevõtete sotsiaalse vastutuse kavaga (antakse välja jaanuaris 2006) ning kava esiletõstmiseks.

2.2.15 Programmi "Euroopa aasta: võrdsed võimalused kõigile" läbiviimist tuleb hoolikalt ette valmistada, toetudes varasematele kogemustele. Kogu teave peab olema selgelt sõnastatud ja kõigile arusaadavalt kirjutatud, et tagada koolitus- ja haridusvõimaluste kättesaadavus, piisav meediapoolne huvi, kooskõlastatus teiste poliitikavaldkondadega ja vajalik tehniline abi. Praegusi uurimistulemusi, häid tavasid ja tõhusaks osutunud programme on vajalik kasutada, levitada ja laiemalt kohandada.

2.2.16 EMSK on seisukohal, et selleks ettenähtud eelarve on eesmärgi ja vajadusi arvestades väga tagasihoidlik. Vajalik oleks pühendada piisavalt tähelepanu olemasolevate vahendite jaotamisele, tagamaks, et neile ligipääs oleks tagatud nendele isikutele, kellele programm on peamiselt suunatud.

2.2.17 Programmi "Euroopa aasta: võrdsed võimalused kõigile" puhul on tuleks tuua esile, et see tähtsustab igaihele võimaluste tagamist kõigis Euroopa Liidu riikides — hõlmates rohkem kui artiklis 13 ja käesolevas arvamuses toodud inimrühmi –, arendades paremini nende võimeid ja võimalusi, eelkõige sotsiaal- ja haridusalase integratsiooni abil.

Brüssel, 14. detsember 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Vt SOC/189 – ELT C 234, 22.9.2005.